

ATT SKAPA EN MUSIK OCH TEATERFÖRESTÄLLNING

SAMMANFATTNING

Detta metodstöd syftar till att ge uppslag och inspiration till eget arbete och är framtaget för dig som vill skapa workshops eller en scenföreställning med musik och teater. Den här metoden låter ungdomarna arbeta med berättelser och sceniska uttryck som exempelvis, musik, poesi, ljus och fysisk gestaltning.

Metodstöd bygger på dokumentation från FUNK-projektet När ytan spräcks som genomfördes av teatergruppen Scenverkstan tillsammans med dramapedagog Alexandra Sahlin. och Amanda

Skapa en musik och teaterföreställning

Detta metodstöd bygger på dokumentation från FUnK-projektet *När ytan spräcks* som genomfördes av teatergruppen Scenverkstan tillsammans med dramapedagog Alexandra Sahlin.

Arbetet bygger på ungdomarnas egna idéer och erfarenheter tillsammans med deras personliga tolkningar av resultatet av Folkhälsoenkät ung.

Folkhälsoenkät ung och Kultur = FUnK

FUnK initierades i syfte att utveckla en metodik för att inkludera unga i bearbetning, gestaltning och spridning av enkätens resultat.

Folkhälsoenkät ung genomförs vart tredje år i Jönköpings län i årskurs 9 och gymnasiet år 2. Enkäten omfattar frågor om levnadsvanor, hälsa, skola och fritid. Syftet med Folkhälsoenkät ung är att följa den självrapporterade hälsan bland länets ungdomar och se förändringar över tid. Resultatet sammanfattas i rapportform och når generellt inte målgruppen unga.

FUnK innebär att ungdomar väljer ut och tar sig an teman från enkäten som intresserar dem. Tillsammans med en kulturaktör/pedagog tolkar, bearbetar och gestaltar de resultatet via en eller flera former av kultur såsom teater, dans, skrivande eller musik.

Metodstöd

Detta metodstöd syftar till att ge uppslag och inspiration till eget arbete och är framtaget för dig som vill skapa en scenföreställning med musik och teater. Den här metoden låter ungdomarna arbeta med berättelser och sceniska uttryck som exempelvis, musik, poesi, ljus och fysisk gestaltning. I originalprojektet *När ytan spräcks* sammanställdes de olika delarna till en scenföreställning. Ni väljer själva om ni vill avsluta ert arbete i form av en scenföreställning och hur ni vill framföra den, för en stor eller liten publik eller bara för er själva.

Låt dig inspireras för att forma ditt eget FUnK-projekt.

Metodik:

Dramapedagogisk process som bygger på gestaltungsarbete.

Kulturform:

Musik, poesi och fysisk gestaltning.

Målgrupp

Lämplig för teatergrupper inom kulturskola eller teatergrupper i annan regi men även för vanliga skolklasser i gymnasium och grundskola.

Tidsåtgång

Två timmar/veckan under en termin.

Tidsåtgången kan läggas upp allt efter behov beroende på hur ni vill arbeta och vad arbetet ska mynna ut i. I projektet *När ytan spräcks* arbetade gruppen två timmar i veckan under ett läsår. Inför föreställningen avsattes några heldagar under helgerna för repetition.

Skapande skola-bidrag

Vid samverkan med professionella kulturaktörer finns möjlighet att söka Skapande skola-bidrag för klasser i grundskolan. Ansökningsperioden är i januari varje år. För mer information om tillvägagångsätt se www.kulturradet.se.

Originalprojektet – När ytan spräcks

När ytan spräcks genomfördes av teatergruppen Scenverkstan som består av ungdomar i åldern 14-28 år och som drivs i kommunal regi under kulturförvaltningen i Gislaveds kommun. Arbetet leddes av dramapedagogen Alexandra Sahlin.

Metodstöd utifrån genomförandet av projektet När ytan spräcks

Nedan presenteras de pedagogiska steg som användes i originalprojektet. Låt er inspireras av de delar som är aktuella för er. För varje steg bör tid avsättas för reflektion med hänsyn till ungdomarnas utveckling under processen.

Inledningsvis behöver du som ledare/pedagog komma överens tillsammans med ungdomarna om att det som sägs i gruppen stannar inom gruppen. Ni behöver skapa en trygg miljö där eleverna vågar prata om sina erfarenheter och dela med sig av sina upplevelser.

Steg 1 – introduktion och val av tema

Börja arbetet med att gå igenom resultatet av Folkhälsoenkät ung tillsammans med ungdomarna. Du har möjlighet att få hjälp av en representant från sektion Folkhälsa som kan presentera enkätresultaten och svara på ungdomarnas frågor. Tillsammans kan ni komma överens om ett upplägg som passar din grupp.

Områden som undersöks i Folkhälsoenkät ung är bland annat hälsa, levnadsvanor, skola, relationer och framtiden. Diskutera ämnena med ungdomarna och välj sedan tillsammans ut ett område att arbeta med. Gör en enkel övning i samband med genomgången för att fånga upp ungdomarnas tankar. Under arbetet med *När ytan spräcks* användes övningen Släng in idéhatten, se bilaga 1. Det valda området ligger till grund för det fortsatta arbetet.

Steg 2 – idéutveckling och tematisering

Detta steg syftar till att locka fram och utveckla idéer. Skapa utrymme för ungdomarna att dela med sig och arbeta utifrån sina egna erfarenheter, du är samtalsledare och leder diskussionen framåt.

Varva samtal och diskussioner med enkla fysiska dramaövningar. Övningarna kan fokusera på kroppsmedvetenhet, mindfulness och lekluft. Ett exempel på övning är att fylla på Idéhatten (se steg 1), om du valt att arbeta med den övningen. I detta steg kan du fånga upp funderingar och tankar hos ungdomarna som kommit upp sedan sist. Kom ihåg att du väljer övningar anpassat efter behov och valt område. Ungdomarnas idéer blir materialet att arbeta vidare med.

När ni känner er klara med utvecklandet av nya idéer är det dags att klustra idéerna och tankarna. Ge idéerna och tankarna som ni tycker hör ihop rubriker för att tematisera det som framkommit. Exempel på rubriker kan vara ideal, sociala medier, utfrysning och mörker.

Under arbetet med *När ytan spräcks* arbetade gruppen vidare med ämnena i idéutvecklingsövningen Warm Data Lab, se bilaga 2. Övningarna och arbetet ska vara roligt och eleverna ska känna sig bekväma med att få uttrycka sig och ta plats.

Steg 3 – välj ämne

För detta steg behöver mer tid avsättas. Välj tillsammans med ungdomarna ut de tema (från steg 2) gruppen konstnärligt vill gestalta och arbeta vidare med. Gestaltningen kan exempelvis göras genom musik, ljud, ljus, poesi eller fysisk gestaltning. Ett exempel på övning som användes för att gestalta teaterscener i arbetet med *När ytan spräcks* är Stanislavskjis 5 V:n, se bilaga 3.

För att välja och bestämma tema kan ni diskutera följande frågeställningar:

- Vilka delar går att utveckla till scener med roller och dialog?
- Vilka ämnen väcker skrivlust och passar till poetiska texter?

- Vilka ämnen ger scenbilder med ljussättning och färger?
- Vilka ämnen kan gestaltas med sång och musik?

Se till att arbetet flyter på framåt, fastna inte i för mycket prat och diskussioner. Låt istället ungdomarna arbeta intuitivt. Våga testa er fram, improvisera, flödesskriv, lyssna på olika låtar, spela olika instrument, prova dansrörelser och så vidare.

Om gruppen är bekväm kan du be ungdomarna visa upp sitt skapande för varandra. Det ger möjlighet att kunna ge varandra positiv, konstruktiv feedback och med ett "regi-öga" beskriva för varandra vad som berör publiken och vad som behöver förstärkas.

Steg 4 – repetera, researcha och reflektera

Detta steg kräver också en längre tidsåtgång. Börja arbeta med material/teman som valts ut i steg 3 och repetera scenerna som valts ut att gestaltas. Låt ungdomarna reflektera kring scenerna under repetitionsarbetet genom att de gör research inom det ämnesområde de valt att gestalta. Att undersöka och läsa på om ämnet gör det mer allmängiltigt och det blir ett sätt att avpersonifiera om ämnet ligger nära ungdomen. I researcharbetet är det viktigt att du uppmärksammar ungdomarna om vikten av att arbeta källkritiskt och göra medvetna val av information.

Steg 5 – "Kill or feed your darlings"

Nu är det dags att tillsammans granska scenerna som arbetats fram. Ta på er självkritiska glasögon och fundera på följande:

- Vilka scener och idéer är viktiga för oss inom gruppen?
- Vilka scener riskerar att inte nå fram till publiken?
- Vilka scener hinner inte bli klara till premiär?
- Vilka scener och idéer behöver fördjupas och förtydligas?

Här är det extra viktigt att du som ledare/pedagog tar tillvara på ungdomarnas synpunkter och tankar. Hjälptill att fatta beslut som kan upplevas som svåra för dem. Det är viktigt att ungdomarna kan ställa sig bakom besluten, även om de i första läget inte är av den åsikten. Ha fingertoppskänsla – varva diskussioner i grupp och enskilt.

Steg 6 – fortsatta repetitioner och planering

Fortsätt att repetera inför föreställningen om ni väljer att sätta upp en scenföreställning. Lägg fokus på hur ungdomarna själva vill att varje scen ska uttryckas och vad den ska mynna ut i. Fundera också på hur de olika scenerna ska hänga ihop med varandra och hur de kan sättas samman. Det kan exempelvis handla om arbete med ljussättning, kläder, smink, scenografi och så vidare.

Låt ungdomarna välja vad de praktiskt vill engagera sig i utifrån deras intressen. Dela upp ansvarsområden och tydliggör vad som ska göras. Om du har möjlighet, ta in extern hjälp för exempelvis teknik, grafisk design, mediekommunikation med mera.

Steg 7 – referenspublik

Hittills har det varit ungdomarnas kunskap och erfarenheter som varit fokus i arbetsprocessen. Inför föreställningen är det även viktigt att få inblick från utomstående - en referenspublik som erbjuder nya perspektiv och tolkningar. Referenspubliken ger också en fingervisning om hur rytm och dramaturgi i föreställningen fungerar.

Referenspubliken kan bestå av ungdomar i samma ålder och/eller teatererfaren publik som kan ge tips och råd på vad som behöver förstärkas och förtydligas.

Steg 8 – föreställning och publiksamtal

Nu har det blivit dags för scenföreställningen. Förbered dina elever i god tid genom att gå igenom strategier och planera för hur ni ska kunna hantera olika scenarion som kan uppstå under scenföreställningen. Det är bra att ha en beredskap för olika situationer.

Föreställningen kan framföras för en stor eller liten publik, ni väljer själva beroende på gruppens förutsättningar och önskemål.

Om det finns intresse och möjlighet avsluta med publiksamtal om hur de upplevde föreställningen och vad de tar med sig. Förbered gärna publikfrågor.

Steg 9 – utvärdering och uppföljning

Samtala och diskutera i grupp och/eller enskilt. Ge möjlighet för den som vill att skriva ned sina tankar. Exempel på frågeställningar att samtala utifrån:

- Vad tar vi med oss från föreställningen och den responsen/frågor vi fått av publiken?
- Vad har processen gett och/eller tagit?
- Vad hade vi kunnat göra annorlunda?
- Hur vill/kan vi gå vidare?

Reflektioner och tips från originalprojektets kulturaktör

En grundförutsättning för arbetet är att det sker i ett tryggt och kreativt klimat där gruppen känner förtroende för varandra och för dig som ledare/pedagog. Som ledare/pedagog är det viktigt att vara lyhörd och varsamt leda ungdomarna genom processen som kan beröra känsliga ämnen. Låt processen ha sin gång, vissa steg kräver extra tid för reflektion och utveckling.

Deltagarna som deltog i arbetet med *När ytan spräcks* var från 14 år upp till 28 år. Dramapedagogens erfarenhet och slutsats är att åldersspridningen gynnar gruppen och arbetsprocessen. Det ger utrymme för erfarenhetsutbyte och upplevelser med varandra på ett mycket konstruktivt sätt.

Viktigt att tänka på när det kommer till val av roller för ungdomarna, är att vissa roller behöver spelas av ungdomen som upplevt händelsen/situationen (om scenen är tagen från en självupplevd situation), medan andra roller är bättre om någon annan har. Rollen kan upplevas för jobbig känslomässigt nära för att man själv ska spela rollen. Att byta roller kan också ha gestaltningsterapeutiska effekter, det vill säga man ser situationen ur ett annat perspektiv. Dock poängteras att processen är pedagogisk med ett tydligt grupperspektiv, den har inte ett terapeutiskt syfte för den enskilde ungdomen. Som ledare/pedagog behöver du ha detta i åtanke under hela arbetes gång.

Under arbetet med *När ytan spräcks* besökte en skolsköterska gruppen vid ett par tillfällen och informerade om vart ungdomarna kan vända sig om de kände att man behövde stöd och hjälp.

Som ledare/pedagog rekommenderas du att vägleda och hjälpa gruppen att stötta varandra genom att spegla sig i varandra. I varandras erfarenheter kommer insikten att man inte är ensam i det som känns jobbigt.

Om tillfälle ges kan humor användas som stöd i jobbiga scener, det kan vara förlösande utan att vare sig förringa eller förminska innehållet i scenen.

Uttrycket "vägen är målet" är passande för denna process.